

Faglighed og skriftlighed

Hvad kan der gøres?

Århus Statsgymnasium 17.9.2014

Ellen Krogh

Institut for Kulturvidenskaber – Uddannelse

Syddansk Universitet

Baggrund

- Gymnasielærer dansk/engelsk 1975-1999
Procesorienteret skrivedidaktik
- SDU fra 1999. Forskningsprogrammet Fag og didaktik.
- Forskning: Fagdidaktik, danskfagets didaktik, skriveforskning.
 - Formativ evaluering: *En ekstra chance* 2007, *Portfolioevaluering og portfoliodidaktik*, Daneklærerforeningen 2008.
 - *Ny skriftlighed* (eval.) 2008, landsdækkende skriftlighedsprojekt 2010-11
 - Faglig skrivning: *Videnskabsretorik og skrivedidaktik*, *Gymnasiepædagogik* 77, 2010
 - Projekt Faglighed og skriftlighed 2009-2015

Oplæggets indhold

- Projekt Faglighed og skriftlighed
formål, relevans, observationer og fund
- Amerikanske studier i hvad der virker; konklusioner fra det norske projekt SKRIV.
- ÅSG – udfordringer, strategier og mål.

Faglighed og skriftlighed

- Et studie af skrivning i de gymnasiale uddannelser.
- Finansieret af Det Frie Forskningsråd 2010-2015.
Tværfaglig forskergruppe, 10 forskere fra SDU, AU og RUC
www.sdu.dk/fos.
- Etnografiske længdestudier fra et elevperspektiv.
Mål: at skabe ny viden om hvordan elever
 - lærer fag gennem skrivning og skrivning gennem fag
 - udvikler skrivekompetencer og skriveridentiteter gennem deres gymnasieuddannelse.

Aktualitet og relevans

- Det nye tekstsamfund (Karlsson, 2006)
- Voksende krav om avanceret 'literacy' (OECD/DeSeCo o.a.)
- Literacy i stadig forandring
- Skrivning -
 - et unikt lære- og erkendelsesmedie
 - en handlende og skabende ressource
 - magt
- OG det danske projekt "ny skriftlighed" – hvad sker der i praksis?

Skrivekulturer i folkeskolen

Forberedende studie 2009-2010

Torben Spanget Christensen,
Nikolaj Frydensbjerg Elf og Ellen Krogh.
Skrivekulturer i folkeskolens niende klasse.
Syddansk Universitetsforlag 2014

Elever kommer til de gymnasiale uddannelser med beskedne skriveerfaringer, og hovedsageligt fra danskundervisningen.

De faglige skrivekulturer i folkeskolen er meget forskellige fra de gymnasiale. Vi har set dramatiske overgangserfaringer.

Bevægelse i projekt FoS

- Skrivekulturer i folkeskolen
Skrivekulturer i folkeskolens niende klasse 2014
- Gymnasieskrivere og deres faglige tekster
Elevskrivere i gymnasiefag, udkommer efterår 2014
- Længdestudier af skriverudvikling
Skriverudviklinger i gymnasieskolen (arbejdstitel) 2015.
- Konference om FoS analyser og fund 21. januar 2015

Observationer og fund

- Der afleveres rigtig mange opgaver. Det er ikke alle opgaver eleverne ser formålet med.
- Mange digitale ressourcer tages i anvendelse (ex googledocs, faglige softwareprogrammer, podcasts, facebookgrupper). I hvilken grad didaktiseres de almene værktøjer eksplicit?
- Omfattende brugsorienteret skrivning – noter, udkast, talepapirer, power points. Men i begrænset grad didaktisk synlig. Kunne skrivningen adresseres i et procesperspektiv? ‘Kommunikative kæder.’
- Computeren uomgængelig (faglige tekster på læringsplatformene) – men også en udfordring for elevers koncentration. Aktivere med skriveopgaver der skal bruges?

Observationer og fund

- I ‘indholds-fagene’ skriver elever i vidt omfang sammen. Hvem skriver, og hvordan tages der ejerskab? Hvordan skriver man produktivt og effektivt sammen? Bør kollaborativ skrivning ikke være et didaktisk indsatsområde?
- Kreativ, eksperimenterende skrivning stort set kun i andet fremmedsprog. Men denne form for skrivning aktualiserer også erfaringer med ‘agency’ og stemme, samt vidensudvikling og det nye sort: innovativ tænkning.
- Meget lidt procestilrettelagt skrivning. Klassiske former for opgaveretning, nu via læringsplatform (Lectio-syndromet).

Hvad kan der gøres?

Større synliggørelse af og opmærksomhed på **overgange**

- på elevers/kursisters folkeskoleerfaringer og hvordan de kan transformeres til styrker i den gymnasiale skrivning.
- på elevers /kursisters erfaringer med kommunikativ skrivning i sociale medier og sms, og hvordan de kan transformeres til styrker i den brugsorienterede skrivning.
- på den undersøgende, akademiske skrivning som kræves i videregående uddannelser. Peger fagenes skriftlighed frem mod denne type skrivning?

Hvad kan der gøres?

Større synlighed af og kvalificering af **processer**

- Forberedelse af opgaver: studier af modeller/eksempler, diskussion af kvalitetskriterier (metasprog)
- Skriveprocessen: del og stjæl om ideer, stilladseringer (skabeloner, ledesætninger), gensidig respons, observation af andres skrivning.
- Respons – fokuseret (elever angiver responsbehov) og genaflevering.
- Fokuseret retning (hvad træner denne opgave).
Forbedringsforslag og fremadrettede krav der følges op.
- **MEN** det afsluttende produkt skal også have respons.

Amerikanske meta- og storskalastudier

- Steve Graham & Dolores Perin (2007). *Writing Next. Effective Strategies to Improve Writing of Adolescents in Middle and High School*
<http://all4ed.org/wp-content/uploads/2006/10/WritingNext.pdf>
En kumulativ metaanalyse af effektstørrelsen af eksperimentelle eller quasiekperimentelle studier
- Arthur Applebee & Judith Langer (2013). *Writing Instruction That Works. Proven Methods for Middle and High School*. Teachers College Press.
National Study of Writing Instruction: Femårig storskalaundersøgelse, byggende på såvel kvalitative som kvantitative metoder.

Graham & Perin Writing Next

Metastudie: Signifikant positiv effekt på elevers præstationer, mest effekt først:

1. **Writing Strategies** (for planning, revising, editing)
2. Summarization (teaching how to summarize texts)
3. **Collaborative Writing**
4. Specific Product Goals
5. Word Processing
6. **Sentence Combining** (constructing more complex sentences)
7. Prewriting (generating and organizing ideas)
8. **Inquiry Activities** (analyzing data to develop ideas and content for a task)
9. Process Writing Approach
10. Study of Models
11. Writing for Content Learning

Applebee & Langer

- Skrivendidaktikken er adopteret i USA, men eleverne skriver ikke bedre. Let at assimilere nye teknikker, men ikke at forandre den grundlæggende epistemologi bag undervisning og læring (5)
- Effekten af high stakes tests og eksaminer i det hele taget.
- Eleverne skriver meget lidt ‘extended writing’ og skrivning der kræver ‘composing’. Det gælder særligt i ‘content area subjects’.
- Tendensen til ‘formulaic writing’ frem for undersøgende skrivning, også selv om den er styret af ‘rubrics’ og omhyggelig stilladsering.
- ”Writing as a way to study, learn, and go beyond – as a way to construct knowledge or generate new networks of understandings is rare. ”(27)

SKRIVs ti teser om skriveopplæring

1. **Diskuter formålet med skrivearbeidet**
2. Bygg språklige ”fagrom”
3. **Diskuter vurderingskriterier både for innhold, form og bruk ut fra formålet med skrivingen**
4. Ta opp møtet mellom andres tekster og egen tekst
5. Arbeid med sjanger i alle fag
6. Gi konkret hjelp og støtte under planlegging og underveis i skriveprosessen
7. **Gi presis og konkret respons/vurdering underveis og etter fullført arbeid**
8. Fullfør skrivearbeidene
9. Snakk om og med tekstene
10. Sett tekster i bevegelse

(Smidt 2010)

ÅSG – udfordringer, strategier, mål

Med teksttrekanten som grundmodel

- Vejledning:
 - Fastholde og relatere til formål med skriveprojektet (hvad skal denne passage levere til dit ræsonnement)
 - Eventuelt gruppevise nørdesessioner med sætningskombineringsøvelser eller kommatering (hvorfor er det vigtigt)
- Rettestrategier:
 - begrunde i forhold til formål, situation, genre
 - sætte fokus på skrivehandlinger og skriverintentioner
- Feedback:
 - Se og respondere på skriverens intention og projekt (også slutkommentar)
 - Ramme det som eleven kan gøre noget ved
 - Interessere sig for om de faktisk gør det.

Teksttrekanten (Dysthe et al. 2001)

